

Гороховський Денис Ілліч
Зенкін Михайло Васильович

Еволюція української політичної системи після здобуття незалежності

УДК 321

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-4.7>

Гороховський Денис Ілліч
кандидат політичних наук,
доцент кафедри історії і філософії
Львівського торговельно-економічного
університету
вул. Туган-Барановського, 10,
Львів, Україна
ORCID: 0009-0008-5934-9094

Зенкін Михайло Васильович
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії
та політичної теорії
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
просп. Дмитра Яворницького, 19,
Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-9824-629X

Стаття присвячена дослідженню змін, що відбулися в українській політичній системі після здобуття незалежності у 1991 році. Актуальність дослідження зумовлена важливістю розуміння змін, що відбулися в політичній системі України, особливо у світлі сучасних викликів, таких як повномасштабна війна з Росією та необхідність інтеграції в євроатлантичну спільноту.

Мета статті – виявлення ключових проблем і викликів, які стоять перед українською політичною системою, та визначення оптимальних шляхів їх подолання.

Для досягнення мети в ході дослідження виконано ряд завдань: визначено сутність поняття «політична система», проаналізовано основні етапи еволюції політичної системи в Україні, оцінено вплив сучасних викликів на політичну систему та запропоновано рекомендації для її подальшого розвитку. В ході дослідження використано загальнонаукові методи пізнання, такі як аналіз, синтез, порівняння, історичний метод, системний підхід та моделювання.

За результатами дослідження встановлено, що українська політична система в еволюційному розвитку пройшла кілька ключових етапів, кожен з яких має свої особливості та впливає на формування сучасного політичного ладу України. Сучасний етап еволюції політичної системи відзначається значними змінами в інформаційному просторі, функціонуванні політичних інститутів та у суспільних процесах. Війна призвела до зменшення довіри до парламенту та політичних партій, посилила поляризацію політичного простору і змінила роль нових медіа. Суспільство продемонструвало високу здатність до самоорганізації, але також зросли соціальні та економічні проблеми. Рекомендації щодо подолання зазначених викликів включають регулювання нових та підтримку незалежних медіа, реформу політичних інститутів, інтеграцію військових у політику, подолання кризи партійної системи, активізацію співпраці з громадськими організаціями. Зазначені кроки сприятимуть стабільності та розвитку політичної системи України.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів для формування ефективних політичних стратегій і реформ, які сприятимуть стабільності та розвитку політичної системи України в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: еволюція, політична система, політична партія, інформаційний простір, радикалізація суспільства.

Вступ. Після здобуття незалежності у 1991 році Україна зіткнулася з численними викликами у становленні своєї політичної системи. Перехід від радянської моделі до демократичного ладу був складним і супроводжувався як успіхами, так і серйозними труднощами. Перші роки незалежності характеризувалися політичною нестабільністю, економічними кризами та численними змінами у керівництві країни.

Повномасштабна війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, змінила українську державу та громадянське суспільство. З одного боку, вона сприяла національній єдності, коли політики та громадяни залишили осторонь політичні розбіжності, щоб зосередитися на військових зусиллях. З іншого боку, післявоєнна відбудова є складним викликом для України. Подолання, можливо, найсерйознішої демографічної кризи з часів Другої світової війни, відновлення економіки та інтеграція в євроатлантичну політичну, економічну структуру та структуру безпеки є завданнями, які неможливо виконати, маючи неефективну політичну систему.

Росія, найімовірніше, не вдалася б до таких агресивних дій, якби Україна була міцною державою з ефективними інституціями і сильною

армією. Слабкість державних інституцій, політична боротьба та розбіжності в суспільстві Росія використовує з 2014 року, щоб поширювати уявлення про Україну як про «державу, яка не відбулася» («failed state») [7]. Всупереч цьому сприйняттю, Україна виявилася стійкою і далеко не легкою мішенню, що спростовує припущення Кремля. Зрозуміло, що ціна війни для України могла б бути нижчою, якби інституційна спроможність країни була сильнішою.

Україні вдалося сформувати коаліцію проукраїнських союзників, включаючи деякі з найрозвиненіших держав світу, такі як Сполучені Штати Америки, Канада, Велика Британія, Японія та Австралія [5]. Це дає підстави для оптимізму щодо остаточного завершення війни. Однак, хоча колективний Захід і може запропонувати зброю, фінансову та технологічну підтримку, завдання побудови сильної української держави та її інституцій належить виконувати, насамперед, самим українцям. Запровадження воєнного стану фактично призупинило політичний процес у нашій державі. Водночас, цей складний період також відкрив нові можливості для ретельної оцінки та зміни політичної системи. Тільки розбудова сильної та ефективної

політичної системи здатна забезпечити стабільний розвиток України та її інтеграцію у міжнародне співтовариство.

З огляду на зазначене вище, можна зробити висновок, що тема нашого дослідження є надзвичайно актуальною, адже розуміння еволюції української політичної системи допоможе визначити оптимальні шляхи для побудови міцної та стійкої держави в умовах сучасних викликів.

Проблеми формування політичної системи, як основи стабільного розвитку суспільства та держави, посідають провідне місце у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних науковців. Різні аспекти цієї проблеми висвітлюють у своїх роботах А. Корж [7], Г. І. Зеленько та колектив авторів [2], G. Almond [1], С. Taylor, В. Russett [2], В. М. Кириченко [6], О. М. Майборода [8], Т. Тарасюк [11] та інші. Однак недостатньо дослідженим залишається питання еволюції політичної системи України після здобуття незалежності. В зв'язку з цим, є потреба у поглибленому аналізі сучасних трендів та викликів, що постають перед політичною системою нашої держави. Подальші дослідження мають сприяти кращому розумінню механізмів функціонування політичної системи України та виробленню ефективних стратегій для подолання існуючих проблем і забезпечення сталого розвитку країни.

Мета та завдання. Мета статті полягає у виявленні ключових проблем і викликів, які стоять перед українською політичною системою та визначенні оптимальних шляхів їх подолання. Досягнення поставленої мети пов'язане з вирішенням низки завдань, головними з яких є: визначення сутності поняття «політична система», аналіз основних етапів еволюції політичної системи в Україні, оцінка впливу сучасних викликів на політичну систему та вироблення рекомендацій щодо її подальшого розвитку.

Методи дослідження. В ході дослідження використано загальнонаукові методи пізнання, такі як аналіз, синтез, порівняння, історичний метод, системний підхід та моделювання.

Результати. Вивчення політичних систем бере початок від античних філософів, таких як Платон і Аристотель. Однак сучасна теорія політичної системи виникла лише в 1960-х роках, насамперед завдяки роботі Девіда Істона. У своїх основоположних працях «Політична система», «Концептуальна структура політичного аналізу», «Системний аналіз політичного життя» та «Основи політичного аналізу» американський вчений застосував системний аналіз до вивчення політики. Він трактував політичну систему як структуру, через яку суспільні цінності, вироблені всіма її членами, поширюються авторитетно, запобігаючи таким чином конфліктам. На думку Девіда Істона, основна функція політичної системи полягає в тому, щоб управляти розподілом цінностей і забезпечити, щоб цей роз-

поділ був прийнятий як обов'язковий. По суті, він стверджував, що розподіл цінностей у політиці ґрунтується на владі та забезпечується державним примусом [3].

Американські політологи Габріель Алмонд і Карл Дойч також є ключовими фігурами у розвитку класичної теорії політичних систем. Габріель Алмонд у своїх працях «Порівняльні політичні системи» та «Порівняльний політичний аналіз» дає визначення політичної системи як структури взаємодій, що слугує для інтеграції та адаптації суспільних елементів через використання або потенційне використання різного ступеня легітимного фізичного примусу. На його думку, політична система функціонує як легітимна влада, яка підтримує суспільний порядок і управляє трансформаційними процесами, забезпечуючи, таким чином, згуртованість і цілісність суспільства [1].

Карл Дойч розглядає політичну систему через модель обробки інформації, що характеризується схемою «вхід-вихід». Автор виділяє три ключові фактори, що впливають на ефективність політичної системи: якість інформації, отриманої із зовнішніх джерел («вхід»), ефективність механізмів системи для обробки цієї інформації («перетворення») та якість реакції системи на зовнішні стимули («вихід») [2].

Девід Істон, Габріель Алмонд і Карл Дойч заклали основу для різних інтерпретацій концепції політичної системи, кожна з яких внесла свій внесок у системний аналіз політики, запропонувавши унікальні перспективи і підходи.

Структура політичної системи складається з кількох основних компонентів (рис. 1).

Кожен із зазначених компонентів є важливим для існування, функціонування та ефективності політичної системи та для досягнення її цілей.

Таким чином, комплексне визначення «політичної системи» включає мережу державних і недержавних політичних інституцій, які взаємодіють між собою та своїм середовищем, керуючись установленими нормами та практикою, сформованими політичними відносинами та під впливом переважаючої політичної культури. Ця цілісна структура сприяє функціонуванню та еволюції політичної системи, забезпечуючи її адаптивність і реакцію на суспільні потреби та зміни.

Еволюція політичної системи України після здобуття незалежності включає кілька основних етапів, кожен з яких має свої характерні риси та ключові події [8].

1. Перший етап (1991–2004 рр.): від незалежності до Помаранчевої революції. Ключовими подіями цього етапу є:

– проголошення незалежності (1991 р.): 24 серпня 1991 року Україна проголосила незалежність, що стало початком формування нової політичної системи;

Рис. 1. Структура політичної системи

Примітка: систематизовано автором на основі [6]

– прийняття Конституції України (1996 р.): прийняття основного державного документа закріпило основи демократичної правової держави, розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову.

2. Другий етап (2004–2013 рр.): від Помаранчевої революції до Євромайдану. Ключовими подіями цього етапу є:

– *Помаранчева революція (2004 р.):* масові протести проти фальсифікацій на президентських виборах призвели до повторного голосування і перемоги Віктора Ющенка; спроби демократизації та європейської інтеграції;

– *конституційна реформа (2004 р.):* перехід до парламентсько-президентської республіки зменшив повноваження президента;

– *повернення до президентсько-парламентської республіки (2010 р.):* під час президентства Віктора Януковича скасовані конституційні зміни 2004 року та повернута президентсько-парламентська форма правління.

3. Третій етап (2013–2014 рр.): Євромайдан та Революція гідності. Ключовими подіями цього етапу є:

– *Євромайдан (2013–2014 рр.):* масові протести проти відмови діючого президента підписати угоду про асоціацію з ЄС, які переросли у Революцію гідності, що завершилася зміною влади;

– *анексія Криму та війна на сході України (2014 р.):* росія анексувала Крим, а на Донбасі за підтримки росії почалися збройні конфлікти.

4. Четвертий етап (2014 р. – теперішній час): постмайданний період. Ключовими подіями цього етапу є:

– *реформи та євроінтеграція:* впровадження численних реформ, спрямованих на боротьбу з корупцією, децентралізацію, реформування судової системи та євроінтеграцію;

– *президентство Петра Порошенка (2014–2019 рр.):* зміцнення проєвропейського курсу, боротьба з корупцією, реформи в економіці та безпековому секторі;

– *президентство Володимира Зеленського (з 2019 р.):* подальший розвиток реформ, протез викликами у вигляді пандемії COVID-19 та ескалації війни з росією;

– *повномасштабне вторгнення Росії (2022 р.):* початок широкомасштабної війни, яка призвела до значних соціально-економічних викликів та мобілізації всіх ресурсів для захисту державності та суверенітету України.

Кожен із зазначених етапів має свої особливості та вплив на політичну систему України, формуючи її сучасний вигляд та виклики, які перед нею стоять. Сучасний етап, який розпочався у 2022 році і триває дотепер, є надзвичайно важливим і значущим. Повномасштабне вторгнення та запровадження воєнного стану має значний вплив на політичні процеси в нашій державі. Законом України «Про правовий режим воєнного стану» призупинено вибори до органів всіх рівнів, заборонено проведення референдумів, мітингів та демонстрацій, створено військові адміністрації тощо [10]. Триває еволюція політичної системи, яка характеризується такими ознаками:

1. Зміна інформаційного простору:

– *короткий часовий горизонт:* в умовах війни учасники політичного процесу, експерти і медіа

часто зосереджуються на подіях, які актуальні лише протягом одного-трьох тижнів;

– *зміна структури інформаційного поля*: домінування одного телеканалу на телебаченні замість конкуренції кількох каналів;

– *зростання активності в Інтернеті на платформах Facebook, YouTube, Telegram, Tiktok, які юридично не є українськими*;

– *зростання впливу нових медіа*: використання месенджерів як джерела новин, хоча вони не відповідають демократичним стандартам і продують не стільки новини, скільки трактування.

2. Функціонування політичних інститутів в умовах війни:

– *незмінність системи управління*: основні гілки влади продовжують функціонувати, але зменшується роль парламенту;

– *криза довіри до парламенту*: зменшення довіри до Верховної Ради на фоні зростання довіри до силових структур; згідно з опитуванням «Громадяни і парламент: довіра, взаємодія та відкритість в умовах воєнного стану», проведеним Міжнародним республіканським інститутом спільно з Інтерньюз-Україна в рамках Програми USAID «РАДА: наступне покоління», встановлено, що у 2024 році довіра українців до Верховної Ради України суттєво знизилася (лише 29% українців заявили, що вони «цілковито» або «швидше» довіряють парламенту, тоді як у 2022 році цей показник становив 56%) [4];

– *криза партійної системи*: втрата довіри до політичних партій, їхня неактивність в умовах війни, відсутність нових потужних політичних проєктів;

– *поляризація політичного простору*: існує реальна можливість виникнення двох основних груп партій – «військових» та «цивільних».

3. Суспільство, яке змінила війна:

– *здатність до самоорганізації*: під час війни українці продемонстрували високу здатність до самоорганізації;

– *радикалізація суспільства*: в Україні виникли різні соціальні групи, які можуть стати об'єктом цілеспрямованої радикалізації. Нараховується кілька мільйонів внутрішньо переміщених осіб, понад мільйон (ймовірно, кількість зростатиме) військовослужбовців, багато з яких усе життя відчуватимуть наслідки війни; багато біженців за кордоном мають труднощі з інтеграцією в західні суспільства і можуть зіткнутися з проблемами адаптації у разі повернення до України; макроекономічні проблеми – підвищення рівня бідності та зниження якості життя; підвищення рівня легітимації насильства [11].

Проаналізувавши сучасний етап еволюції політичної системи в Україні, можна сказати, що він відзначається як позитивними, так і негативними тенденціями.

Сучасний етап, розпочатий у 2022 році, демонструє, що політична система перебуває на стадії значних трансформацій. З одного боку, війна призвела до суттєвих змін в інформаційному просторі (коротші часові горизонти новин, домінування окремих медіаканалів та зростання впливу нових медіаплатформ). Це дозволяє швидше реагувати на події та забезпечує нові можливості для комунікації, але також створює ризики через нерегульованість та потенційну дезінформацію.

Функціонування політичних інститутів в умовах війни також зазнало змін, хоча основні гілки влади й продовжують свою діяльність, зокрема зростає роль силових структур на фоні зменшення довіри до парламенту і політичних партій. Поляризація політичного простору, можливість виникнення «військових» та «цивільних» груп партій, а також криза партійної системи можуть ускладнити процеси управління та формування політики.

Суспільство, яке змінила війна, продемонструвало високу здатність до самоорганізації, що стало важливим фактором для підтримки гуманітарних ініціатив та волонтерських рухів. Однак радикалізація суспільства може загрожувати соціальній стабільності.

Отже, сучасний етап еволюції політичної системи України характеризується як позитивними зрушеннями, так і серйозними проблемами, що потребують комплексного підходу до їх вирішення для забезпечення стабільності і прогресу країни в умовах війни. Для підтримання стабільності та розвитку політичної системи доцільними є такі кроки:

– *регулювання нових медіа*: розробити законодавчі ініціативи для регулювання медіаплатформ, таких як Telegram і Facebook, щоб забезпечити їх відповідність демократичним стандартам і підвищити відповідальність за поширення інформації;

– *підтримка незалежних медіа*: підтримувати розвиток незалежних медіа, які можуть протистояти маніпуляціям і забезпечувати різноманітність думок у суспільстві;

– *реформа політичних інститутів*: провести реформу парламенту для підвищення ефективності його роботи та поліпшення іміджу, що включає боротьбу з лобізмом, підвищення депутатської дисципліни та впровадження норм етичної поведінки;

– *залучення військових до політики*: розробити механізми для інтеграції військових у політичні партії, щоб забезпечити їх вплив на питання безпеки та оборони без ризику для їхнього авторитету;

– *подолання кризи партійної системи*: заохочувати створення нових партійних проєктів, які незалежні від олігархічних груп і орієнтовані на інтереси громадян;

– *діалог з громадськими організаціями*: активувати співпрацю з громадськими організаціями

та волонтерами для створення політичних проєктів, що відповідають сучасним викликам;

– *психосоціальна підтримка*: запровадити програми психосоціальної підтримки для осіб, що постраждали від війни з метою зменшення ризиків радикалізації та соціальної напруги;

– *активізація громадянського суспільства*: сприяти розвитку громадянського суспільства через підтримку волонтерських ініціатив та забезпечення умов для активної участі громадян у політичному процесі;

– *адаптація виборчої системи*: розробити та реалізувати механізми дистанційного голосування для внутрішньо переміщених громадян для забезпечення їхньої участі у виборчих процесах;

– *захист виборчих прав*: внести зміни до Виборчого кодексу для запобігання участі у виборах осіб, які визнані судом державними зрадниками чи колаборантами [9].

Зазначені кроки сприятимуть стабільності та розвитку політичної системи України.

Висновки. Українська політична система пройшла кілька важливих етапів розвитку, кожен з яких суттєво вплинув на сучасний політичний устрій країни. Сучасний етап характеризується значними змінами в інформаційному просторі, у функціонуванні політичних інститутів та суспільних процесах. Війна з росією знизилася довіру до парламенту та політичних партій, посилила політичну поляризацію та змінила роль нових медіа. Хоча суспільство й показало високу здатність до самоорганізації, одночасно загострилися соціальні та економічні проблеми.

Рекомендації для подолання цих викликів включають регулювання нових медіа, підтримку незалежних ЗМІ, реформу політичних інститутів, інтеграцію військових у політику, подолання кризи партійної системи, активізацію співпраці з громадськими організаціями. Ці заходи сприятимуть стабільності та розвитку політичної системи України.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів для розробки ефективних політичних стратегій та реформ, які забезпечать стабільність і розвиток української політичної системи в умовах сучасних викликів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Almond G. Comparative Political Systems. *The Journal of Politics*. 1956. Vol. 18, no 3. P. 391-409. URL: https://gavsispanel.gelisim.edu.tr/Document/ycililer/20190218092030868_829a7f14-9e76-4f4f-815d-b3f6f81288a9.pdf (date of access: 5.09.2024).
2. Karl W. Deutsch: Pioneer in the Theory of International Relations / ed. by C. L. Taylor, B. M. Russett. Springer International Publishing AG, 2019. 326 p.
3. System Theory Exploring David Eastons Framework for Political Analysis. *Political Science Solution*. 2023. URL: [https://politicalsciencesolution.com/system-](https://politicalsciencesolution.com/system-theory-exploring-david-eastons-framework-for-political-analysis/)

[theory-exploring-david-eastons-framework-for-political-analysis/](https://politicalsciencesolution.com/system-theory-exploring-david-eastons-framework-for-political-analysis/) (date of access: 5.09.2024).

4. Громадяни і парламент: довіра, взаємодія та відкритість в умовах воєнного стану. Друга хвиля опитування. 2024. URL: RADA Survey 2024_UKR.pdf – Google Диск (date of access: 5.09.2024).

5. Політична система України: конституційна модель та політичні практики: монографія / кол. авт.: Г. І. Зеленько (кер., наук. ред.) та ін. Київ: ІПіЕнд ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.

6. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 304 с.

7. Корж А. Чому росія заслужила статус failed state: держава путіна, що не відбулася. *Слово і Діло. Аналітичний портал* 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/14/statija/polityka/chomu-rosiya-zasluzhyla-status-failed-state-derzhava-putina-nevidbulasya> (date of access: 4.09.2024).

8. Майборода О. М. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.

9. Політична система України в умовах війни. *НІДС*. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systema-ukrayiny-v-umovakh-viyny> (дата звернення: 5.09.2024).

10. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 4.09.2024).

11. Тарасюк Т. Радикалізація як інструмент: актуальність та оцінка ризиків. *Фонд Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва*. 2023. URL: <https://dif.org.ua/article/radikalizatsiya-yak-instrument-aktualnist-ta-otsinka-rizikiv> (дата звернення 3.09.2024).

REFERENCES:

1. Almond, G. (1956). Comparative Political Systems. *The Journal of Politics*, vol. 18, no 3. pp. 391-409. URL: https://gavsispanel.gelisim.edu.tr/Document/ycililer/20190218092030868_829a7f14-9e76-4f4f-815d-b3f6f81288a9.pdf
2. Taylor, C. L., Russett, B. M. (ed.) (2019). Karl W. Deutsch: Pioneer in the Theory of International Relations. Springer International Publishing AG.
3. System Theory Exploring David Eastons Framework for Political Analysis. *Political Science Solution*. 2023. URL: <https://politicalsciencesolution.com/system-theory-exploring-david-eastons-framework-for-political-analysis/> (date of access: 5.09.2024).
4. Hromadiany i parlament: dovira, vzaiemodii ta vidkrytist v umovakh voiennoho stanu. *Druha khvyliya opytuvannia* [Citizens and Parliament: Trust, Interaction and Openness under Martial Law. The second wave of the survey]. (2024)/ URL: RADA Survey 2024_UKR.pdf – Google Диск [in Ukrainian].
5. Zelenko, H. I. (red.) (2023). Politychna systema Ukrainy: konstytutsiina model ta politychni praktyky: monohrafiia [Political system of Ukraine: constitutional model and political practices: monograph]. Kyiv: IPIEnD im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
6. Kyrychenko, V. M., Kyrychenko, Yu. V., Sokolenko, Yu. M. (2021). Polityko-pravova systema Ukrainy:

pidruchnyk [Political and legal system of Ukraine: textbook]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

7. Korzh, A. (2022). Chomu rosiia zasluzhyla status failed state: derzhava putina, shcho ne vidbulasia [Why russia deserved the status of a failed state: putin's state that did not happen]. Word and Deed. Analytical portal. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/14/stattja/polityka/chomu-rosiya-zasluzhyla-status-failed-state-derzhava-putina-ne-vidbulasya> [in Ukrainian].

8. Maiboroda, O. M. (2021). Politychnyi protses u nezalezhnii Ukraini: pidsumky i problem [Political process in independent Ukraine: results and problems]. Kyiv : Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].

9. Politychna systema Ukrainy v umovakh viiny [The political system of Ukraine in the conditions of war]. (2022). NIDS. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systema-ukrayiny-v-umovakh-viiny> [in Ukrainian].

10. Zakon Ukrainy Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu [Law of Ukraine On the legal regime of martial law] : vid 12.05.2015 r. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].

11. Tarasiuk, T. (2023). Radykalizatsiia yak instrument: aktualnist ta otsinka ryzykiv [Radicalization as a tool: relevance and risk assessment. Democratic Initiatives Fund named after Ilka Kucheriva]. Fond Demokratychni initsiatyvy im. Ilka Kucheriva. URL: <https://dif.org.ua/article/radykalizatsiya-yak-instrument-aktualnist-ta-otsinka-rizykiv> [in Ukrainian].

Evolution of the Ukrainian political system after independence

Gorokhovskiy Denys Ilyich

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of History and Philosophy
Lviv University of Trade and Economics
Tugan-Baranovskoho str., 10,
Lviv, Ukraine
ORCID: 0009-0008-5934-9094

Zienkin Mykhailo Vasylovych

Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of History and Political Theory
Dnipro University of Technology
Dmytra Yavornytskoho Ave., 19,
Dnipro, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9824-629X

The article is devoted to the study of the changes that have taken place in the Ukrainian political system since independence in 1991. The relevance of the study is due to the importance of understanding the changes that have taken place in Ukraine's political system, especially in light of current challenges, such as a full-scale war with Russia and the need to integrate into the Euro-Atlantic community.

The purpose of the article is to identify the key problems and challenges facing the Ukrainian political system and to determine the best ways to overcome them.

In order to achieve this goal, the study performed a number of tasks: defined the essence of the concept of 'political system', analysed the main stages of the evolution of the political system in Ukraine, assessed the impact of current challenges on the political system and proposed recommendations for its further development. The study uses general scientific methods of cognition, such as analysis, synthesis, comparison, historical method, systematic approach and modelling.

The study has established that the evolution of the Ukrainian political system has passed through several key stages, each of which had its own characteristics and influence on the formation of the modern political system of Ukraine. The current stage of evolution of the political system is marked by significant changes in the information space, functioning of political institutions and social processes. The war has led to a decline in trust in the parliament and political parties, increased the polarisation of the political space and changed the role of new media. Society has demonstrated a high capacity for self-organisation, but social and economic problems have also increased. Recommendations for overcoming these challenges include regulating new media and supporting independent media, reforming political institutions, integrating the military into politics, overcoming the crisis of the party system, and intensifying cooperation with civil society organisations. These steps will contribute to the stability and development of Ukraine's political system.

The practical significance of the study lies in the possibility of applying the results obtained to formulate effective political strategies and reforms that will contribute to the stability and development of Ukraine's political system in the face of current challenges.

Key words: evolution, political system, political party, information space, radicalisation of society.